

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Лозового Івана Вікторовича

«Особистісні та ситуаційні чинники ставлення курсантів військового ЗВО до навчально-професійної діяльності», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 19.00.07 – психологія

Дисертаційне дослідження Лозового Івана Вікторовича є актуальним та значущим як з практичної, так і з наукової позицій, адже сьогодні підготовка курсантів військових ЗВО є нагальною потребою нашого суспільства, проте існує певна невизначеність у проблемі систематизації психологічних чинників ставлення до навчання у курсантів, що в цілому позначається на мірі успішності оволодіння військовим фахом.

Рецензована робота характеризується високим евристичним потенціалом, адже висвітлює низку психологічних феноменів, релевантним викликам сучасної навчально-професійної діяльності курсанта. Робота характеризується високим рівнем наукової новизни та теоретичної цінності.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертаційної роботи не викликає заперечень. Лозовим І.В. виділено, теоретично обґрунтовано та емпірично верифіковано поняття ситуаційних, особистісних та особистісно-ситуаційних (інтерактивних) факторів ставлення курсантів військових вищих навчальних закладів до навчально-професійної діяльності; автором виявлено компоненти структурної організації ситуаційних, особистісних та інтерактивних факторів ставлення курсантів до навчання, а також специфіка прояву цих компонентів у успішних та неуспішних курсантів; у роботі встановлені психологічні умови, за яких досягається синергія у співвідношенні внутрішніх ресурсів психіки курсанта та вимог освітнього простору військового ЗВО (сприйняття курсантами вимог з боку освітнього простору як ясних, адекватних, що дають вибір; підтримка викладачів; залучення до навчання у формі

відданості їй; здатність до фізичної та психологічної самоактивації, домінування «пильного» стилю при прийнятті рішень у навчальних ситуаціях з елементами невизначеності та ризику; показано стильові особливості ставлення до навчання у курсантів військового ЗВО.

Зазначені формулювання новизни є коректними. Практична значущість роботи полягає комплексному вивченні системи ситуаційних, особистісних і інтерактивних предикторів, які проявляються у ставленні до навчання у курсантів; в розкритті механізмів саморегуляції навчально-професійної діяльності у юнацькому віці; у виявленні умов прояву предикторів ставлення до навчання у курсантів взагалі, та у курсантів з різними рівнями академічної успішності зокрема; у розробці психодіагностичного комплексу, спрямованого на вивчення структурної організації чинників ставлення до навчання у курсантів; у побудові регресійних рівнянь, за допомогою яких на основі вивчення чинників ставлення до навчання можна прогнозувати успішність курсантів у навчальній діяльності. Представлена у дослідженні програма психолого-педагогічного супроводу може бути використана для оптимізації ставлення курсантів до навчально-професійної діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності загалом

Робота І.В. Лозового має чітку структуру, представлена вступом, трьома розділами, висновками до них, загальними висновками і списком використаних джерел, серед яких велику частку займають зарубіжні.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка конкретизується у завданнях, визначено об'єкт та предмет, окреслено систему використаних у роботі дослідницьких методів, розкрито наукову новизну та практичну значущість результатів дослідження.

У першому розділі дисертаційної роботи дисертантом наводиться огляд і аналіз категорії «ставлення» у психології та наводять її пояснювальні можливості при аналізі особистості. Подано аналіз психологічних особливостей ставлення до навчально-професійної діяльності в юнацькому

віці. Автором охарактеризовано систему чинників ставлення до навчально-професійної діяльності курсантів.

У другому розділі Іван Вікторович охарактеризував організацію, методику та комплекс психодіагностичних методик для вивчення ставлення до навчання у курсантів та системи чинників цього ставлення. Автором описано ситуативні та особистісні чинники ставлення до навчально-професійної діяльності курсантів; наводяться стильові особливості переживання психоемоційних станів у навчально-професійній діяльності курсантів. За допомогою процедури факторного аналізу показано структурну організацію чинників конструктивного ставлення до навчально-професійної діяльності курсантів.

У третьому розділі дисертант засобами регресійного аналізу виявив предиктори конструктивного ставлення в до навчально-професійної діяльності в освітньому просторі військового вищого навчального закладу успішних та неуспішних курсантів. У цьому ж розділі автором наводяться методологічні засади та структура програми оптимізації ставлення до навчання курсантів, ефективність якої переконливо доведено.

Робота містить розгорнуті висновки, що узагальнюють її зміст, є логічними, віддзеркалюють основні результати дисертаційного дослідження.

Виходячи з аналізу основної частини роботи, можемо дійти висновку, що в ході виконання дослідження поставленої мети було досягнуто, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна праця відповідає паспорту спеціальності, за якою вона подана до захисту.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Психологія розвитку суб'єктів педагогічного процесу» (державний реєстраційний номер 0121U100712 від 20.01.2021 р.).

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні положення та висновки дослідження викладені у 4 наукових працях, в яких повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає чинним вимогам. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційної роботи. Порушень академічної доброчесності у публікаціях автора та дисертації виявлено не було.

Отже, дисертаційне дослідження І.В. Лозового виконано на високому науковому рівні, а отримані нові науково обгрунтовані експериментальні результати є суттєвим внеском у вікову та педагогічну психологію.

Дисертаційне дослідження, виконане Лозовим Іваном Вікторовичем за темою «Особистісні та ситуаційні чинники ставлення курсантів військового ЗВО до навчально-професійної діяльності», є самостійним, завершеним, творчим науковим дослідженням, яке відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її автор – Лозовий Іван Вікторович - заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія.

Рецензент:

доктор психологічних наук,
професор кафедри психології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С.Сковороди

Карина Карина ФОМЕНКО

Підписано
Засвідчується зас.

04.10.2023

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ПТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ФОМЕНКО КАРИНА ІГОРІВНА 3138906624;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 3138906624;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 5E984D526F82F38F040000006A012501B0C77704;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК";
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису: 14:07 06.10.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)